

הבצורת מספקת קרקע פורה לשריפות ולמזיקים, והעצים בישראל מתים

לפי מחקר שבחן את היקף תמותת העצים מקום המדינה, שריפות גרמו ל-58% מהמקרים ושני שליש מהשריפות התחוללו בשנות בצורת. יערות נטועים של עצי אורן ואקליפטוס נפגעו באופן הקשה יותר

צפירי רינת 22.10.2018 02:39

בעשורים האחרונים חל בישראל גידול משמעותי בתמותת עצים הקשורה בתנאי בצורת - כך קובע מחקר שהתפרסם בשבוע שעבר בכתב העת Forest Ecology and Management. מהמחקר מתברר שעצים רבים נפגעו משריפות, שתכיפותן ועוצמתן גדלה בתקופות בצורת. במחקר, שבראשו עמד ד"ר תמיר קליין מהמחלקה למדעי הצמח והסביבה במכון ויצמן, שותפו אנשי הקרן הקיימת לישראל (קק"ל) ופרופ' גבי שילר מהמחלקה למשאבי טבע במרכז מחקר וולקני. החוקרים נעזרו בדיווחים של קק"ל, סקרים שנערכו ביערות וצילומי לוויין להערכת היקף תמותת העצים בישראל מקום המדינה ועד 2017. החוקרים גם אספו מידע על תנאי האקלים ובכלל זה כמויות המשקעים, והצליבו אותם עם הנתונים על מצב היערות. ברחבי העולם חסר מידע מדויק על ההיקף והסיבות לתמותת עצים והמחקר הנוכחי הוא מהראשונים העוסק באיסוף המידע ברמה הלאומית. החוקרים מצאו כי ההיקף הכולל של שטחי היערות שבהם מתו עצים בתקופה שנחקרה הוא כ-65 אלף דונם. במחקר נמצא כי בעשורים 1990-2010 היקף תמותת העצים היה 73% מסך כל המקרים מאז קום המדינה. בעשורים אלו היו השנים החמות והיבשות ביותר בישראל, והתרחשו במהלכם השריפות הגדולות ביותר שאירעו במדינה - בשער הגיא ב-1995 ושריפת הענק בכרמל ב-2010. על פי ניתוח הגורמים לתמותת עצים, כרבע מהמקרים היו קשורים ישירות לתקופות בצורת. שריפות גרמו ל-58% ממקרי תמותת העצים ושני שליש מהשריפות התחוללו בשנות בצורת. גורם נוסף לתמותה היו מזיקים, ובהם חיפושיות הפוגעות בקליפת עצים וכנימות. 13% ממקרי המוות אירעו בעת סופות שלגים שגרמו לעצים רבים לקרוס.

הבצורת השפיעה ככל הנראה גם על העמידות של עצים לחרקים מזיקים - 54% ממקרי התמותה הקשורים במזיקים התרחשו בשנים מעוטות משקעים. החוקרים בחנו גם את ההשפעה האפשרית של שריפת יערות במלחמת לבנון השנייה, והסיקו שהיקף השטחים הללו היה מצומצם. בשנים האחרונות התרחשו שריפות גדולות במהלך פעולות אימונים של הצבא, אך אלו לא פגעו ביערות אלא בעיקר בשטחי מרעה וצמחיית עשבים.

החוקרים גילו עוד כי יערות נטועים של עצי אורן ואקליפטוס נפגעו באופן הקשה יותר. זאת, לעומת מינים של עצים רחבי עלים, הכוללים בעיקר מינים מקומיים כמו עצי אלון ואלה. ממצא זה אינו מפתיע מאחר וידוע שלמינים המקומיים עמידות גבוהה יותר לתנאי יובש שאותה סיגלו במהלך אלפי שנים. "מצב היערות בישראל עדיין טוב ומפעל הייעור המקומי ייחודי בהיקפו. עם זאת, ככל שנמשכות המגמות הנוכחיות, עולה הסיכון לגורל היערות בעתיד", אומר קליין. "ממצאי המחקר מראים שצריך להיערך לעתיד שבו יהיה גידול בהיקף תמותת העצים בישראל. מדובר בין השאר בדילול תכוף יותר של עצים כדי שלא תהיה ביניהם תחרות המחלישה אותם בתנאי יובש. כמו כן יש לעבור לנטיעת יערות מגוונים יותר מבחינת הרכב המינים".